הניחא לרבנן דאמרי שנת חמשים אינה מן המנין אלא לרבי יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן למה לי, בשמיטין סגיא? הא ודאי דלא כרבי יהודה. אלא מנו א] שמיטין ויובלות והכתיב מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך והוינן בהו מקץ שבע שנים (א) וכתיב ועבדך שש שנים ואמר רב נחמן בר יצחק שש לנמכר ושבע לנרצע. ההוא בתוכחה כתיב וקאמר נביא השלחתם והכתיב וישמעו וישלחו. אלא אמר ר' יוחנן ירמיה החזירן ויאשיה בן אמון מלך עליהן, ומנא לן דהדור? דכתיב כי המוכר אל הממכר לא ישוב אפשר יובל בטל ונביא מתנבא עליו שיבטל אלא מלמד שהחזירן ירמיה, ומנלן דיאשיה מלך עליהן דכתיב ויאמר מה הציון הלז אשר אני רואה ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים ב] על המזבח בית אל וכי מה טיבו של יאשיהו בבית אל אלא כשהחזירן ירמיהו יאשיהו מלך עליהם, רב נחמן בר יצחק אמר מהכא גם יהודה שת קציר לך ג] בשובי שבות עמי:

מתני' בתי החצרים נותנין להם כח יפה שבבתי ערי חומה וכח יפה שבשדות: ונגאלין מיד וכל שנים עשר חדש כבתים, ויוצאין ביובל ובגרעון כסף בשדות:

גמ' תנו רבנן על שדה הארץ יחשב הקישו הכתוב לשדה אחוזה מה שדה אחוזה יוצא ביובל ובגרעון כסף אף בתי החצרים יוצאין ביובל ובגרעון כסף, אי מה שדה אחוזה אינה נגאלת בפחות משתי שנים אף בתי החצרים אינם נגאלים פחות משתי שנים? ת"ל גאולה תהיה לו מיד הואיל ונתת להם כח יפה שבשדות וכח ד] (שדה) שבבתים יכול לא יצאו ביובל ת"ל וביובל יצא. מאי קאמר? אמר רב הונא לא נצרכא אלא למקדיש בית בבתי החצרים וגאלו אחר מיד הקדש ופגע בו יובל בשנה שניה למאי מדמית ליה אי לבתי ערי חומה מדמית ליה איחליט ליה ללוקח אי לשדה אחוזה מדמית ה] לכהנים נפקא, להכי אצטריך וביובל יצא. מתקיף לה רב זעירא מאי איריא גאלו אחר אפילו לא גאלו נמי, א"ל אביי ג) שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון, ומנלן, מבן לוי ו] מה בן לוי שיפה כחו בממכרו הורע כחו בהקדשו ישראל שהורע כחו בממכרו אין דין שהורע כחו בהקדשו, והתם מנלן דתניא ויצא ממכר שומע אני אפילו עבדיו מטלטליו ושטריו ת"ל בית ועיר אחוזתו מה ת"ל ממכר? ז] ממכרו יוצא בחנם ואין הקדש יוצא אלא בפדיון. ופליגא דר' אושעיא דא"ר אושעיא הכל היו בכלל ונתן הכסף וקם לו כשפרט הכתוב בשדה אחוזה והיה השדה בצאתו ביובל קדש לה' ח] שדה הוא דפרק ליה ונפקא לכהנים אבל הנך כדקיימי קיימי, וביובל יצא למה לי? אמר רב פפא לא נצרכא אלא למוכר בית בבתי החצרים ופגע בו יובל בשנה שניה למאי מדמית ליה אי לבתי ערי חומה מדמית ליה איחלט ליה ללוקח אי לשדה אחוזה מדמית ליה השלמה בעי, להכי אצטריך וביובל יצא, תניא כוותיה דרב הונא ותיובתא דרבי אושעיא ג) המקדיש בית בבתי החצרים הרי זה גואל מיד וגואלו לעולם, גאלו אחר מיד הקדש הגיע יובל ולא נגאל חוזר לבעלים ביובל:

מתני'

תורה אור: ירמיה לד, דברים טו, ירמיה לד, יחזקאל ז, מ"ב כג, הושע ו, ויקרא כה, ויקרא כה, ויקרא כה, ויקרא כז

א) מגילה יד: ב) [לעיל כג: ב"ק לג:] ג) [תוספתא פ"ה]

הניחא לרבנן. דפליגי עליה דר' יהודה [דאמרי] שנת חמשים אינה ממנין השמיטין אצטריך למימני יובלות כדקאמרת: **אלא לרבי יהודה דאמר שנת חמשים.** הויא שנת יובל ועולה נמי למנין שמיטה הבאה ל"ל למימני יובלות בשמיטין סגיא משבע לשבע שנים יעשו שמיטה לעולם שאין שנה מפסקת בנתיים ואין כאן שום טעות: **ודאי.** דקתני לעיל מנו שמיטין ויובלות בימי עזרא דלא כר' יהודה: **ולא מנו יובלות.** בימי סנחריב: **והא כתיב.** בצדקיה: **מקץ שבע שנים תשלחו וגו'.** והוינן בה מקץ שבע שנים משמע לאחר שבע שנים שאף שנה שביעית ס] והא כתיב ועבדך שש שנים: **שש לנמכר.** כדכתי' (שמות כא) שש שנים יעבד: **ושבע לנרצע.** שהנרצע אינו יוצא עד היובל ואם נרצע ופגע יובל בשנה שמינית לרציעתו יוצא ביובל אלמא בימי צדקיה הוה יובל וצדקיהו בימי חורבן הבית י] הוו כמה וכמה דורות אחר גלות סנחריב: **בתוכחה כתיב.** דקא מוכח להו ירמיה וקאמר להו השלחתם בתוך שנים שהייתם חייבים לשלח: **דכתיב.** בימי צדקיהו כי המוכר אל הממכר לא ישוב דקאמר להו סופכם לגלות ויהא יובל בטל ולא יחזרו שדות לבעליהן: **אפשר יובל בטל.** משגלו שבט ראובן וגד ונביא מתנבא עליו וכו': **מה טיבו של יאשיהו בבית אל.** דהא קרא ביאשיהו כתיב כשהיה חוזר יא] לבער עבודת כוכבים שבארץ ישראל ובית אל של מלכי ישראל היתה ויאשיהו מלך יהודה מה טיבו בה: **קציר.** קצין יב] דע"ן מתחלפת ברי"ש כדכתיב נבוכד נאצר נבוכד ראצר: **מתני' בתי החצרים.** שאין להם *) לעיירות חומה: **כח יפה.** כדמפרש נגאלין מיד ואין צריך להמתין שני שנים ביד הלוקח והיינו כבתים של ערי חומה: **ובגרעון כסף.** שמנכה לו הלוקח לפי שנים ששהא בידו כשדות דכתיבי (ויקרא כה) וחשב את שני ממכרו וגו': **גמ' על שדה הארץ יחשב.** בבתי החצרים כתיב: **ובגרעון כסף.** אם בא לגאלם קודם היובל: **מאי קאמר.** מהיכא תיתי דלא יצאו ביובל הלא הוקשו לשדה אחוזה ולמאי אצטריך וביובל יצא: **ופגע** יד] **יובל בשנה שניה.** ללקיחתו של זה שלקחה מן הגזבר: **ללוקח** טו](הוי). דהכי תניא לעיל גאלה אחר מיד הקדש הגיע היובל ולא נגאלה היה חלוט לו: **לכהנים נפקא.** דהמקדיש שדה אחוזה וגאלה אחר יוצאה לכהנים ביובל ולהכי נקט שניה דאי פגע בשנה ראשונה לא אצטריך וביובל יצא דכי מדמית ליה לבתי ערי חומה אכתי לא איחלט ליה ונפיק ביובל דהא יש לו כח יפה שבשדות: **אפילו לא גאלו.** אחר נמי ליפוק מיד הקדש דהא כתיב וביובל יצא, דלא אצטריך למכתב משום מכר הדיוט דהא אתקש לשדות: **בן לוי יפה כחו בממכרו.** שגואל מיד שדה מגרש עריהם, ו(ב)בתי ערי חומה גואלין לעולם ויוצאין ביובל כדאמר לקמן: **הורע כחו בהקדשו.** שלא יוצא בלא פדיון כדמפרש לקמן: **ויצא ממכר.** אי הוה כתיב ואשר יגאל מן הלוים ויצא ממכר ביובל ולא הוה כתב "בית" הוה אמינא אפילו שטרי ומטלטלין של לוי אם מכרן יוצאין לו טז] ביובל: **ופליגא דרבי אושעיא.** הא דאמר רב הונא לעיל מקדיש בית בבתי חצרים וגאלה אחר מיד הקדש יוצאה מידו וחוזרת לבעלים ביובל פליגא אדרבי אושעיא: **בכלל ונתן הכסף וקם לו.** שהלוקח כלום מיד הקדש יקום המקח בידו לעולם: **כשפרט לך הכתוב.** בגואל שדה אחוזה של אחרים מיד הקדש דיוצאה מידו ומתחלקת יז] האי הוא דאפקיה רחמנא בהדיא מכלל ונתן הכסף וקם לו: **אבל הנך.** בתי החצרים כדקיימי קיימי בכלל וקם לו ולא נפקא יח](מידא)דלוקח: **וביובל יצא.** לרבי אושעיא ל"ל: **השלמה בעי.** להשלים לו שנה אחת משתי שנים שהיא ראויה לשהות ביד לוקח כדתניא לעיל בריש פירקין אכלה שנה אחת לפני היובל משלימין לו שנה אחרת לאחר היובל: **תניא כוותיה דרב הונא** גרסינן כרב הונא דאמר לעיל מקדיש בית בבתי החצרים וגאלה אחר מיד יט](מקדיש)יוצאה לבעלים ביובל: **ותיובתא דרבי אושעיא.** דאמר כדקיימי קיימי בידא דלוקח: **וגואלו לעולם.** ואפילו גאלה אחר גואלה מידו ולא הויא כשדה אחוזה דכתיב בה "לא יגאל עוד": **גאלו אחר מיד הקדש והגיע יובל ולא גאלה.** מקדיש מידו חוזרת לו בחנם:

*) [התיו"ט הגיה שאין להם חומה כעיירות]

אלא מלמד שהחזירן ירמיה ויאשיה מלך עליהם. ותימה שהרי אחרי שהחזירן ירמיה לא עמדו בארץ קודם חורבן כ"א ל"ו שנה כדפרישית לעיל בפ"ב (דף יב:) וא"כ לא הגיעו עד היובל והיאך יכול למנות וישמעו וישלחו וי"ל דיכול למנות אותם עבדים שהיו להם קודם שגלו והא דפריך לעיל והכתיב וישמעו וישלחו עיקר הפירכא מדכתיב (ירמיה לד) וישמעו כל השרים וכל העם אשר באו בברית משמע שנכנסו בברית לשלח עבדיהם חפשים ביובל כשיגיע היובל:

הן

רבינו גרשום

[הניחא לרבנן. אצטריך לסימני יובלות כדי לקדש שמיטה בזמן: אלא לר' יהודה דאמר. דעולה נמי לכאן ולכאן ליובל ולמנות משנה א' ב' ג' ד' עד ו': למה לי. למימני יובלות בשמיטין סגיא: הא ודאי. דתני אף ביאתן בימי עזרא מנו יובלות דלא כרבי יהודה דלר' יהודה לא אצטריך ולא מנו שמיטין ויובלות מאחר שגלו שבט ראובן ושבט גד: והוינן בה מקץ שבע שנים תשלחו מקץ שש שנים תשלחו מבעי ליה לסוף שש דהיינו ועבדך שש שנים: ואמר רב נחמן בר יצחק. (ועבדך שש שנים) שש שנים לנמכר כדכתיב כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובתחילת שביעית יצא לחפשי והאי דקאמר מקץ שבע שנים תשלחו היינו שבע לנרצע שדינו של נרצע לעבוד עד יובל ואם נרצע שהיו שבע שנים עד קודם ליובל דהיינו דמקץ שבע שנים יוצא ביובל אלמא דליובלות נמי הוו מנו מאחר שגלו שבט ראובן וגד: אמר לך תנא. ההוא דכתיב מקץ שבע תשלחו בתוכחה כתיב דקאמר להו נביא בתמיהא דרך תוכחה השלחתם כלומר וכי קיימתם מקץ שבע שנים תשלחו: ולא היה יובל נוהג והכתיב וישמעו וישלחו. אלמא דהוה נהיג יובל: אלא א"ר יוחנן ירמיה החזירן. לשבט ראובן וגד ויאשיה מלך עליהן הילכך מנו שמיטין ויובלות: ומנא לן דהדור. מדקא מתנבא נביא כי המוכר אל הממכר לא ישוב כלומר שיבטל עוד היובל כבתחלה ולא ישובו שדות לבעליהן ש"מ דהדור שבט ראובן וגד דאי ס"ד דלא הדור מה צירך לו להתנבא שיבטל יובל והלא בטל משעה שגלו שבט ראובן וגד אלא ש"מ דהדור וכשחטאו היה מוכיחן ואמר שיבטל: ויאמר יאשיה מה הציון הלז וגו' וכי מה טיבו של יאשיה בבית אל. והלא בית אל של מלכי ישראל היתה אלא ש"מ שהחזירן ירמיה ויאשיה מלך עליהן]: שת קציר. קציר הוא קצין שבהרבה מקומות מתחלפת נ' בר' כמו נבוכדנצר נבוכדרצר *יהודה היינו יאשיה שהיה בתחלה מלך על יהודה: [בתי החצרים. הן כפרים שאין להם חומה: נותנין להם כח יפה שבבתי ערי חומה וכח יפה שבשדות. כיצד נגאלין מיד לאחר שנמכרו ונגאלין כל י"ב חדש כבתים וזהו כח יפה שבבתי ערי חומה: בגרעון כסף שגורע לו דמי שנים שאכל הפירות]: ויוצאין ביובל [אם לא נגאלו] כלומר שאין נחלטין ללוקח וכשנגאלין נגאלין בגרעון כסף כתורת שדות ואינן דומין לשדות שהשדות אינו רשאי לגאול אלא לאחר שתי שנים ואלו נגאלין [אפילו] מיד: ואלו הן בתי חצרים. שיש להן דין זה: שתי חצרות של [ב'] ב' בתים אף על פי שמוקפות. דינן כבתי חצרים ככפרים שאין להם חומה אבל פחות א) מיכן אינן כבתי חצרות: ת"ל גאולה תהיה לו מיד. כדין בתי ערי חומה: [יכול לא יצאו ביובל] מאי קאמר. אדרבה כיון דיפה כוחן דינם שיצאו ביובל: [ופגע בו יובל בשנה שניה. שנגאלו: למאי מדמית ליה. האי בית: אי לבתי ערי חומה מדמית ליה איחלט ליה ללקח. זה שנגאלה מיד הקדש שהרי הוחלטה לו לאחר י"ב חדש כדאמרן לעיל גאלה אחר מיד הקדש הגיע יום י"ב חדש ולא נגאלה היה חלוט לו: ואי לשדה אחוזה מדמית ליה לכהנים נפקא. שהרי גאלה אחר וכדאמרינן בפרקין דלעיל ואם מכרה גזבר לאחר לא יגאל אלא יוצאת לכהנים דכתיב והיה השדה בצאתו ביובל לכהן תהיה: להכי אצטריך וביובל יוצא. הדרא לבעלים: אפילו לא גאלו אחר נמי. יוצא לבעלים אם הקדישן דהא כתיב וביובל יצא]: א"ל אביי. אם לא גאלה אחר אינה יוצאה לו גזירה שלא יאמרו [הקדש יוצא בלא פדיון]: ומנלן. דאינה יוצאה בלא פדיון מבן לוי [שיפה כחו בממכרו כדתנן לקמן הכהנים והלוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם והורע כוחו בהקדשו כדאמרינן לקמן דאינו יוצא בלא פדיון ישראל שהורע כוחו בממכרו שאינו גואל אלא לאחר ב' שנים]: והתם מנלן. דאין הקדשו של בן לוי יוצא בלא פדיון: דתניא ואשר יגאל [מן הלוים] ויצא ממכר בית ועיר אחוזתו ביובל: [שומע אני. שאפילו מכר עבדיו ושטריו ומטלטליו שחוזרין ביובל]: ת"ל בית ועיר [אחוזתו] שהן קרקע למעוטי הני: א"כ מה ת"ל ממכרו דמשמע כל ממכר. לא להכי כתב ממכר דממכרו [של קרקע] יוצא [בחנם] ביובל (אבל הקדישו אפילו קרקע אין) [ואין הקדשו] יוצא בחנם אלא בפדיון וכ"ש הקדשו של ישראל שאינו יוצא מהקדש בלא פדיון: [והאי דקאמר רב הונא דמקדיש בית בבתי ערי חצרים ונאלו אחר מיד הקדש דיוצא מידו ביובל וחוזרת לבעלים. והיינו פליגא דר' אושעיא דאמר ר' אושעיא] הכל היו בכלל ונתן הכסף וקם לו. בין מקדיש ביתו בין מקדיש שדה אחוזתו בין מקדיש בית בבתי ערי חומה בין בבתי חצרים שהוא של פודה ואינו יוצא מידו ביובל: [כשפרט לך הכתוב. בגואל שדה אחוזה מיד הקדש והיה השדה בצאתו ביובל לכהן תהיה שדה הוא דפריק לה אחר ונפקא לכהנים ביובל]: אבל כולהו הנך. גואל בתי חצרים מיד הקדש: כדקיימי קיימי. ואינו יוצא מידו ביובל והיינו פלוגתא דרב הונא: [אלא לר' אושעיא וביובל יצא למה לי: לא נצרכה האי וביובל יצא אלא למוכר בית בבתי חצרים ופגע בו יובל כו'. אי לשדה אחוזה מדמית ליה] השלמה בעי. [כדתניא בריש פירקין אכלה שנה לפני יובל משלימין לו שנה אחרת לאחר היובל]* וסד"א דלא ליפוק ביובל אלא משלימין לו להכי אצטריך וביובל יצא דאין משלימין לו: [תניא] כותיה דרב הונא. כדקאמר גאלו

א) לכאורה משמע דהתנא בא למעט יותר מכאן דאיכא כבתי חצירות ואולי דט"ס וצ"ל אבל יותר מכאן וצ"ע.

עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פ"י מהלכות שמיטה ויובלות הל' ז ופ' בהשגות ובכ"מ:

נא ב מיי' פי"ב מהל' שמיטה ויובלות הלכה י:

ר"ה ט. נדרים סא. לעיל יב:

נב ג מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ד:

[ע' רש"י סנהדרין קי:]

[נ"ל האלה אשר עשית על המזבח ט']

נ"ל יפה

[מתוך פרש"י דלעיל כג: ד"ה דרבי אבהו מוכח דגרסתו א"ל רבי אבהו שלא יאמרו]

[ע' תוספות מגילה ג. ד"ה וילן ובשאר דוכתי כמו בנדרים שם בלדון]

הגהות הב"ח

(א) גמ' והוינן בהו מקץ שבע שנים והדר כתיב:

שיטה מקובצת

א] ולא מנו יובלות תיבת שמיטין ואות ו' נמחק: ב] הדברים האלה אשר עשית על: ג] קציר לך. פ"א אל תקרי קציר אלא קצין: ד] וכח יפה שבבתים: ה] אחוזה מדמית ליה: ו] לוי ומה בן לוי: ז] ממכר ממכרו יוצא: ח] להי' כשדה החרם שדה הוא דפרק ליה נפקא ליה לכהנים אות ו' נמחק: ט] שביעית בכלל והא: י] הבית הוה דהוו: יא] חוזר מלבער: יב] קצין. גליון ונראה לפרש גם יהודה שת קציר לך כלומר שבא סופה כמו דאת אמר שלחו מגל כי בשל קציר פי' גם יהודה בא סופה וגלו בשובי שבות עמי עשרת השבטים גלתה יהודה וגלו גם הם עמהם. הרא"ש ז"ל: יג] דכתיב בהו וחשב: יד] ופגע בו יובל: טו] תיבת הוי נמחק: טז] לו לעולם ביובל: יז] ומתחלקת לכהנים האי: יח] נפקא מידו דלוקח: יט] מיד הקדש יוצאה תיבת מקדיש נמחק:

נושא/מבנה

△ (מיקוד)

קושיות

▽ תשובות

בירור אם בימי סנחריב (ואחריו) הי' דין יובל

נושא

בתי חצרים יש להם כח יפה:

א- שבבתי ערי חומה

ב- שבשדות

נושא/מבנה

△ מח' ר' הונא ור' אושעיא

במקדיש בית בבתי חצרים וגאלה אחר מיד הקדש והגיע יובל:

לר' הונא - חוזרת לבעלים

לר' אושעיא - נשארת ביד הלוקח (מהקדש)

מקדיש/מוכר

(הבל') השוני בדעותיהם

מה נלמד מ-"וביובל יצא"

*שאינו חוזרת לבעלים

מן המוקדם למאוחר

סנחריב

↓

יאשיהו/ירמיהו

↓

צדקיהו

*עי' רש"י

ויקרא כה: לא

ובתי החצרים אשר אין להם חומה סביב על שדה הארץ יחשב גאלה תהיה לו וביובל יצא

ויקרא כה: לג

ואשר יגאל מן הלוים ויצא ממכר בית ועיר אחוזתו ביובל כי בתי ערי הלוים היא אחוזתם בתוך בני ישראל

*לר' אושעיא הבית (חצרים) ביובל נשאר ביד גואלו